

SŁOWO WSTĘPU

Powiedzieć, że miasto jest wielowymiarowe to truizm. Miasto jako figura przestrzenna oraz kulturowo-społeczna idea jest nieskończone, wciąż się dziejące, niemożliwe do pełnego poznania, nie ma ostatecznego celu, wciąż gotowe jest na nowe puenty. Miasto ewoluuje – rozrasta się, gęstnieje, wypracowuje nowe funkcje i znaczenia. Wraz z tym rozwojem zmienia się sposób jego postrzegania, określania jego charakteru, definiowania swojego w nim miejsca. Miasto przeżywa się poprzez wielorakość znaczeń obecnych w zawsze zmieniającej się rzeczywistości.

Metafory, które miasto okalają są tylko kolejnymi – skazanymi na fascynujący, ale i wyczerpujący trud – próbami jego opisanie i zrozumienia. Miasto – labirynt, miasto – laboratorium, miasto – tekst.

Miasto mozaika jest przestrzenią zdarzeń, egzystencji, znaczeń i sensów; komunikatem przekazującym setki informacji. Zachęca, ostrzega, zakazuje. Nie jest ani jednowymiarowe, ani jednoznaczne. Wypełnione jest wielością przestrzenną i semantyczną, zmiennymi obliczami, uzależnionymi od rozmaitych spojrzeń. Miasto geograficzne, materialne, historyczne, mityczne, metaforyczne, a nawet metafizyczne.

Wygląda na to, że w każdym mieście są dwa miasta: jedno, które odpowiada starannie wyrysowanym na planach przebiegom ulic, w którym życie jest ściśle regulowane administracyjno-komunikacyjnymi dyrektywami, i drugie – które odsłania się dopiero uważnemu spojrzeniu, w którym wspomniane regulacje ulegają znamienym przemianom. Tam zaglądać lubi etnograf, antropolog kultury, socjolog, historyk. To właśnie oni układają w tej książce miejską mozaikę. Prezentują sąsiadujące ze sobą, przenikające się, a czasem i spierające się ze sobą różne strategie poznawania miasta i obejmowania go naukową refleksją. Niekiedy czynią to np. na marginesie dyskusji na temat mariażu antropologii kultury i historii. Miasto jako inspiracja jest wyzwaniem, któremu próbują sprostać, zajmując się metodologicznym aspektem badania miejskiej rzeczywistości, tropiąc „miejskie wątki” w rozmaitych tekstach kultury, ale także opisując i interpretując miejską codzienność.

Książkę tę – z okazji jubileuszu – dedykujemy Profesor Grażynie Ewie Karpińskiej. Profil tematyczny publikacji nie zaskoczy zatem z pewnością przyjaciół, współpracowników, uczniów i czytelników Pani Profesor. MIASTO to bowiem dominujący temat i teren badawczej, publikacyjnej, dydaktycznej oraz eksperckiej aktywności Jubilatki. Od początku naukowej drogi Pani Profesor wielkim wyzwaniem, później zamienionym w systematyczny, rozpisany na kilka dekad program badawczy, był temat kultury robotników przemysłowych. Studium w tym zakresie, równoległe i jako reakcja na wciąż zmieniającą się miejską rzeczywistość/miejskie światy, towarzyszą etnograficzne eksploracje oraz antropologiczny namysł nad takimi kategoriami, jak miejska codzienność czy przeszłość w krajobrazie miast oraz miasteczek.

Droga Jubilatko! Życzymy Ci nieustającego zadziwienia miastem. I liczymy, że nadal będziesz się dzielić swoimi miejskimi olśnieniami.

*Aleksandra Krupa-Ławrynowicz
Katarzyna Orszulak-Dudkowska*